

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ»

Студента 4 курсу, 15 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Покотило
Мирослава
Сергійовича

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

(підпис керівника)

Лазебна
Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«01» грудня 2021 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Покотило Мирославу Сергійовичу

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ»**

Затверджена наказом ректора від «26» листопада 2021 р. № 3884

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 05.06.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): мета роботи полягає в оцінюванні ефективності діяльності місцевого самоврядування та розробці практичних рекомендацій з удосконалення процесів її діяльності.

Об'єкт дослідження: процес оцінювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи ефективності здійснення діяльності Розумницькою сільською радою.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ РОЗУМНИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)

1.1 Особливості та проблеми діяльності Розумницької сільської ради

1.2 Показники оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1 Визначення оцінки ефективності діяльності Розумницької сільської ради

2.2 Напрями удосконалення ефективності Розумницької сільської ради

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 20.11.2021	20.11.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 05.01.2022	05.01.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.03.2022	20.03.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.04.2022	20.04.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 23.05.2022	23.05.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.06.2022	01.06.2022
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-05. 06.2022	01-05. 06.2022
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.06.2022	До 10.06.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання « 01 » грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Лазебна І.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Покотило М.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Розвиток системи публічної влади в умовах політичних і соціально-економічних перетворень, що відбуваються в Україні, стримується адміністративно-бюрократичними відносинами в її органах. Оцінка стану системи публічного управління свідчить про наявність в ній дублювання функцій і повноважень, надмірної бюрократизації, закритості, нездатності швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та ін. З огляду на зазначене, створення ефективної системи публічної влади є одним з основних завдань, що стоїть сьогодні перед політичним керівництвом України.

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Автором була спроба розкрити мету та завдання дослідження. Але недоліки роботи були усунуті не в повному обсязі. Такими недоліками, які потребували коригування було: замало посилань по тексту; в П. 1.1 відсутні проблеми, але вони є в П. 2.2. Або поміняти місцями, або пере назвати розділ; П. 1.2. Показники оцінки – надати у вигляді таблиці, рисунку, схеми; п. 2.2. дуже великий, його потрібно скоротити і чітко визначити напрями, багато лишньої інформації там; у п.2.2 по напрямках зробити або таблицю, або рисунок, схему тощо; вся робота має бути не більше 35 ст.; висновки пишуться відповідно до завдань у вступі.

Студент намагався усунути надані йому зауваження, і робота може бути допущена до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна

(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційної комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«10» червня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ РОЗУМНИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)...	5
1.1 Особливості та проблеми діяльності Розумницької сільської ради	5
1.2 Показники оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування	13
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	20
2.1. Визначення оцінки ефективності діяльності Розумницької сільської ради	20
2.2. Напрями удосконалення ефективності Розумницької сільської ради	25
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена тим, що органи місцевого самоврядування є надзвичайно важливим елементом структури публічної влади. Багато приватних проблем місцевого самоврядування впливають із такої загальної та актуальної проблеми, як ефективність державного та місцевого управління. У більшості розвинених країн велика увага приділяється підвищенню ефективності діяльності уряду та її оцінки. Крім того, визнано, що ефективне державне та місцеве управління є однією з умов сталого соціально-економічного розвитку територій та підвищення добробуту населення, лінії та у науковому середовищі. Результати поточного дослідження показують, що, незважаючи на постійні інновації, система оцінки ефективності місцевого самоврядування, що діє, не позбавлена недоліків. При функціонуванні органів місцевого самоврядування в умовах існуючої методики оцінки діяльності державні службовці та особи, які постійно обіймають державні посади, прагнуть до формального досягнення показників, а не до підвищення ефективності своєї роботи. Усвідомлення великої ваги проблеми оцінки ефективності місцевого самоврядування, недоліків існуючих методів оцінки ефективності, необхідності їх усунення та формування дієвої системи оцінки ефективності органу місцевого самоврядування на прикладі Розумницької сільської ради визначають актуальність цього дослідження.

Наукові підходи до розуміння сутності місцевого самоврядування та ефективності їх діяльності досліджені у працях відомих представників вітчизняної науки: М. Баймуратова, О. Батанова, П. Ворони, М. Іжі, І. Ковтун, В. Куїбиди, В. Мамонової, Ю. Молодожен, С. Попова, С. Саханенка, О. Чебана.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в оцінюванні ефективності діяльності Розумницької сільської ради та розробці практичних рекомендацій з удосконалення процесів її діяльності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати особливості діяльності Розумницької сільської ради.

2. Виявити особливості оцінювання ефективності органів місцевого самоврядування.

3. Оцінити ефективність та проблеми діяльності Розумницької сільської ради.

4. Запропонувати напрями удосконалення діяльності Розумницької сільської ради задля підвищення ефективності такої діяльності.

Об'єкт дослідження – процес оцінювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні засади оцінки ефективності здійснення діяльності Розумницькою сільською радою.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у випускній кваліфікаційній роботі використовувались такі загальнонаукові методи, як: системний аналіз, під час дослідження показників ефективності діяльності органів місцевого самоврядування; порівняльний, під час порівняння показників Розумницької сільської ради за 2019-2021 рр.; загальнонауковий метод – метод аналізу, який був використаний при класифікації напрямів удосконалення діяльності Розумницької сільської ради; логічний метод використано під час дослідження аналітичних матеріалів, таких як звітна документація ради.

Практична цінність одержаних результатів полягає в оцінюванні діяльності та розробці рекомендацій з удосконалення діяльності Розумницької сільської ради. А також, основні теоретичні положення, висновки та рекомендації роботи можуть бути враховані, як у процесі реформування місцевого самоврядування та так і при перегляді взаємодії місцевих органів публічної влади при наданні оцінювання ефективності діяльності, а також при підготовці науково-педагогічних та професійних кадрів.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (33 найменування). Загальний обсяг роботи складає 34 сторінок, основної частини – 25 сторінок. Робота містить 6 рисунків та 3 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ РОЗУМНИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)

1.1. Особливості діяльності Розумницької сільської ради

Міжрегіональні зіставлення стану та тенденцій розвитку Розумницької сільської ради характеризуються нижчим рівнем практично всіх соціально-економічних індикаторів та технологій. Проте темпи зростання ефективності сільської ради все ж таки є. Так, ВВП регіону, кількість суб'єктів господарювання, обсяг промислового виробництва на душу населення та обсяг капітальних вкладень на душу населення, доходи місцевого бюджету на душу населення, витрати місцевого бюджету на душу населення, у тому числі зокрема на освіту, в останні роки років зростають швидше. Крім цього, слід зазначити, що рівень безробіття відносно високий, не зважаючи на можливість зайнятості [22].

Фінансово-економічний потенціал формується на її території господарюючими суб'єктами та населенням. Вони створили фінансовий ресурс села, який безпосередньо залежить від діяльності суб'єктів господарювання та їх взаємодії. Центральну роль формуванні таких фінансових відносин грає централізовано розроблена бюджетно-податкова система, подана на місцях як місцевого бюджету. Тому аналіз ефективності формування та використання фінансово-економічного потенціалу має ґрунтуватися на оцінці бюджетного потенціалу як основного компонента. Ця складова фінансово-економічного потенціалу досліджується на основі аналізу достатності власних фінансових ресурсів бюджету та оцінки ефективності їх використання органами влади для забезпечення соціально-економічного розвитку села та фінансово-економічної системи [11] (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Структура доходів бюджету Розумницької сільради за 2020-2021 рр.
(очікувана сума)**

Код	Надійшло за 2020 р.	Надійшло за 2021 р.	Разом
14040000	3200,00	4250,00	7450,00
18010200	1200,00	1340,75	2540,75
18010400	6000,00	6560,72	12560,72
18010500	15000,00	14020,83	29020,83
18010600	41000,00	55500,50	41000,00
18010700	130000,00	168000,13	96500,13
18050300	65000,00	68500,68	133500,68
18050400	110000,00	104700,97	214700,97
18050500	397380,00	414060,90	811440,90
21081100	500,00	670,00	1170,00
22012500	700,00	750,00	1450,00
22090100	20,00	20,46	40,40
Разом	770000,00	838374,00	1608374,00

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Відзначимо, що сума є не значною, враховуючи населення села, оскільки за підрахунками можемо вказати, що інвестування кожного громадянина, якщо брати суму доходів та загальну кількість громадян, складає 1925-2000 гривень на рік, проте система оподаткування та надходжень все ж таки працює та знаходиться під повним контролем, що вважається позитивним аспектом при здійсненні оцінки ефективності [22].

Відсутність достатньої кількості ресурсів для певних сфер вкрай затруднило здійснення власних та делегованих повноважень, призвело до погіршення якості та доступності державних послуг, які надає сільська рада, падіння інвестиційної активності, яка здійснювалась за рахунок оренди земельних ділянок. Проте запровадження з 2015 року нової форми горизонтального вирівнювання місцевих бюджетів – вирівнювання доходної спроможності адміністративно-територіальних одиниць – у сукупності з іншими нововведеннями щодо зміцнення доходної бази місцевих бюджетів відкрило можливість сільській раді у межах територіальної громади генерувати додаткові фінансові ресурси [18].

Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації характеризується формуванням надійної платформи соціально-економічного зростання територіальних соціальних систем різного рівня та має супроводжуватися підвищенням рівня життя та якості життя їх населення. При цьому до основних очікуваних результатів децентралізації можна віднести підвищення інвестиційної привабливості територій, що може стати запорукою активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на підвищення економічного та соціокультурного потенціалу адміністративних одиниць, прискорення темпів відтворення реального сектора. Це актуалізує оцінку впливу адміністративно-фінансової децентралізації, особливо у зв'язку з формуванням власного фінансового (бюджетного) потенціалу [23].

Місцевий бюджет традиційно фінансують на ремонт школи, приміщення сільської ради, заробітні плати тощо. У той же час коштів на витрати, які могли б у майбутньому принести додаткові доходи до місцевого бюджету, небагато, що знижує привабливість інвестиційної діяльності [19].

В результаті значення відношення капітальних вкладень до власних доходів населення, загалом незначні та становлять близько 2%, що свідчить про незначний стимулюючий вплив зростання фінансового потенціалу села Розумниця [22].

Надалі основними факторами, що впливають на інвестиційні рішення, стануть макроекономічна ситуація, рівень інституційної та організаційної підтримки бізнесу (зокрема агротехнічного), ефективність податкової політики та ін. Тому, щоб зацікавити інвесторів, органу місцевого самоврядування зі збільшенням доходів місцевих бюджетів як відповідного інвестиційного ресурсу необхідно забезпечити ефективний розвиток останніх – у розвитку транспортно-логістичної інфраструктури, зв'язку, продовольства, що можливо, з урахуванням того, що значна частина бюджету сільської ради поповнюється за рахунок податку на землю, це означає, що земля є основним об'єктом доходу та можливого інвестування. Це особливо актуально з урахуванням стимулюючого впливу інвестиційних процесів на зайнятість, що, своєю чергою, свідчить про

ефективність інвестицій з погляду створення робочих місць і, отже, є важливим чинником формування власних доходів домогосподарств усіх рівнів [25].

Дослідження довело, що Розумницька сільська рада розташована за 11 км від районного центру, та усього за 125 км від обласного центру, крім того, село наділене хорошою транспортною розв'язкою та найближча залізнична станція знаходиться за 23 км, що суттєво впливає на змогу підвищення ефективності діяльності органу місцевого самоврядування.

Особлива ситуація спостерігається у фінансуванні з місцевого бюджету установ соціальної інфраструктури – дошкільного закладу, загальноосвітньої школи, фельдшерсько-акушерського пункту, будинку культури тощо. Проте значна частина відповідних видатків покривається за рахунок субсидій із державного бюджету. Тому орган місцевого самоврядування дещо загальмував процес інвестування цих витрат за рахунок власних коштів та перенаправив власні ресурси на інвестиції у розвиток соціальної, транспортної, комунальної та ін. інфраструктури, що є позитивним результатом.

Основною проблемою, яка спостерігається, є саме соціально-демографічна політика органу місцевого самоврядування, оскільки кількість населення значно зменшується, порівняно з історичними даними в період з 1900 до 2019 року (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 дозволяє стверджувати, що кількість населення в с. Розумниця поступово зменшується, що характеризує низьку ефективність діяльності Розумницької сільської ради у цьому напрямку, зокрема необхідно проводити заходи задля збільшення кількості населення за допомогою надання робочих місць, що приведе до зацікавленості громадян у проживанні в населеному пункті. Такі тенденції можливі за наявності відповідного інвестування. Зауважимо, що ресурси території, що підконтрольні цьому органу місцевого самоврядування, є достатньо привабливими для відкриття підприємств, зокрема аграрного спрямування.

Таблиця 1.2

Демографічні показники с. Розумниця в період з 1900 по 2019 рр.

Рік	Кількість населення (осіб)	Аналіз змін
1900	1272	
1953	1066	- 206 осіб
1971	1308	+ 242 особи
1989	735	- 573 особи
2001	594	- 141 особа
2019	440	- 154 особи

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Отже, результати дослідження ефективності і проблем діяльності Розумницької сільської ради дозволяють зробити висновок, що цей орган здійснює свої повноваження із середнім показником ефективності, оскільки соціально-демографічні показники довели негативний результат діяльності, проте економічні показники знаходяться в межах норми, система оподаткування та доходів загалом контролюється та працює належним чином. Крім того, існує необхідність залучення інвестицій задля покращення ситуації.

1.2. Показники оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування

У бюджетній сфері під ефективністю розуміється оптимальне використання наявних бюджетних ресурсів задля досягнення рівня та складу державних послуг, що максимально відповідають потребам суспільства. У сфері місцевого самоврядування розглядається роль органів місцевого самоврядування як виробників місцевих суспільних благ. У розвинених демократіях місцеві органи влади несуть велику відповідальність за надання таких товарів та послуг у різних формах, включаючи ринок та квазіринки. Крім того, питання якості таких послуг та показників ефективності самоврядування підлягають максимально широкому громадському обговоренню та контролю [12, с. 32].

Четвертий пункт Концепції використання програмно-цільового методу у бюджетному процесі містить визначення кількісних та якісних показників ефективності, що характеризують виконання бюджетних програм (рис. 1.1) та підтверджуються звітністю (статистичною, бухгалтерською та ін.), задля забезпечення контролю за використанням коштів [16].

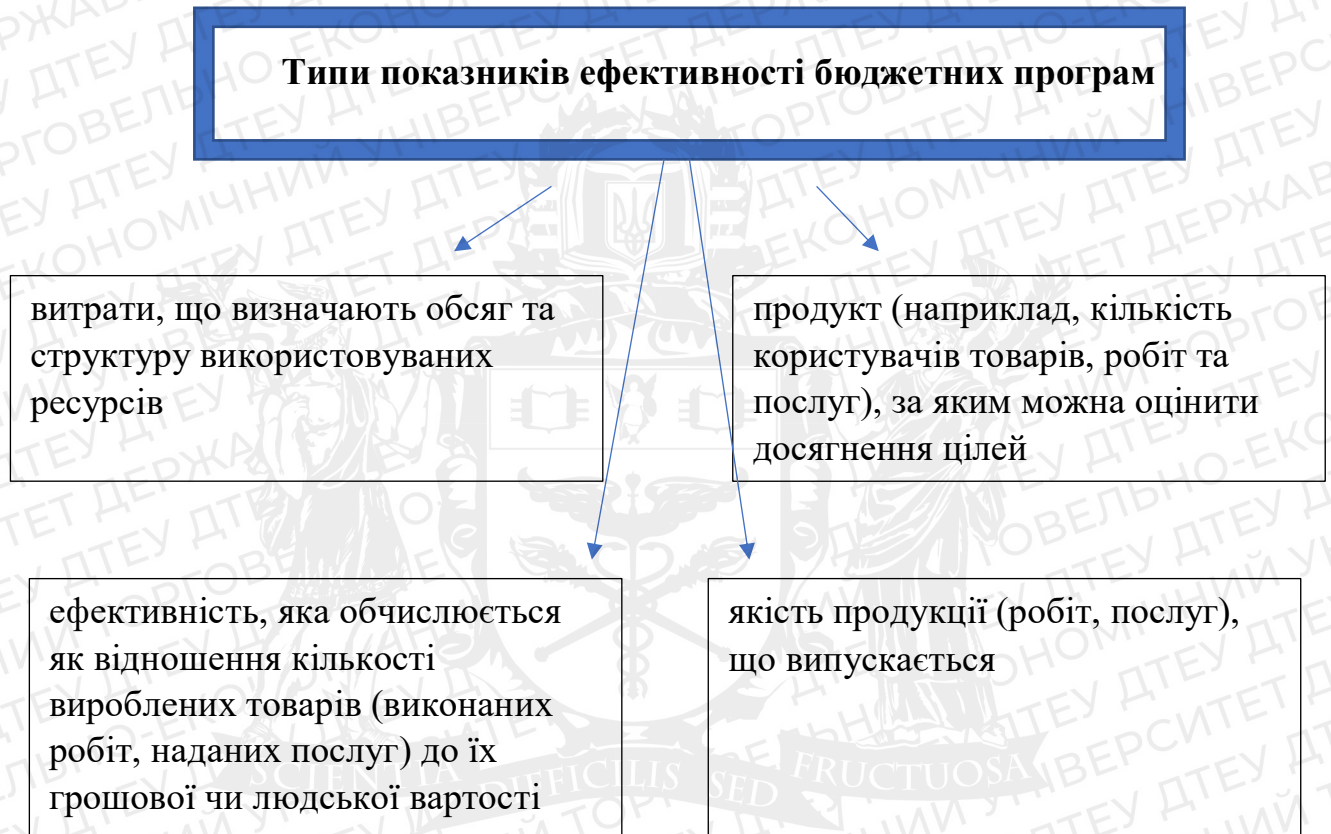

Рис. 1.1. Типи показників ефективності бюджетних програм

Джерело: сформовано автором на основі [24].

Використання показників ефективності наочно показує ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення результатів та витрат, тривалість бюджетної програми, її необхідність та відповідність поставленої мети, а також дозволяє порівнювати результати бюджетних програм у динаміці за роками та між основними розпорядниками бюджету. найбільш ефективних бюджетних програм, сприяє якісному та кількісному аналізу стану виконання бюджетної програми з погляду фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективності реалізації [4].

Наказ Міністерства фінансів України затверджує правила оформлення паспортів бюджетних програм та відомостей про їх виконання. Цей документ уточнює види показників ефективності та якості (рис. 1.2).

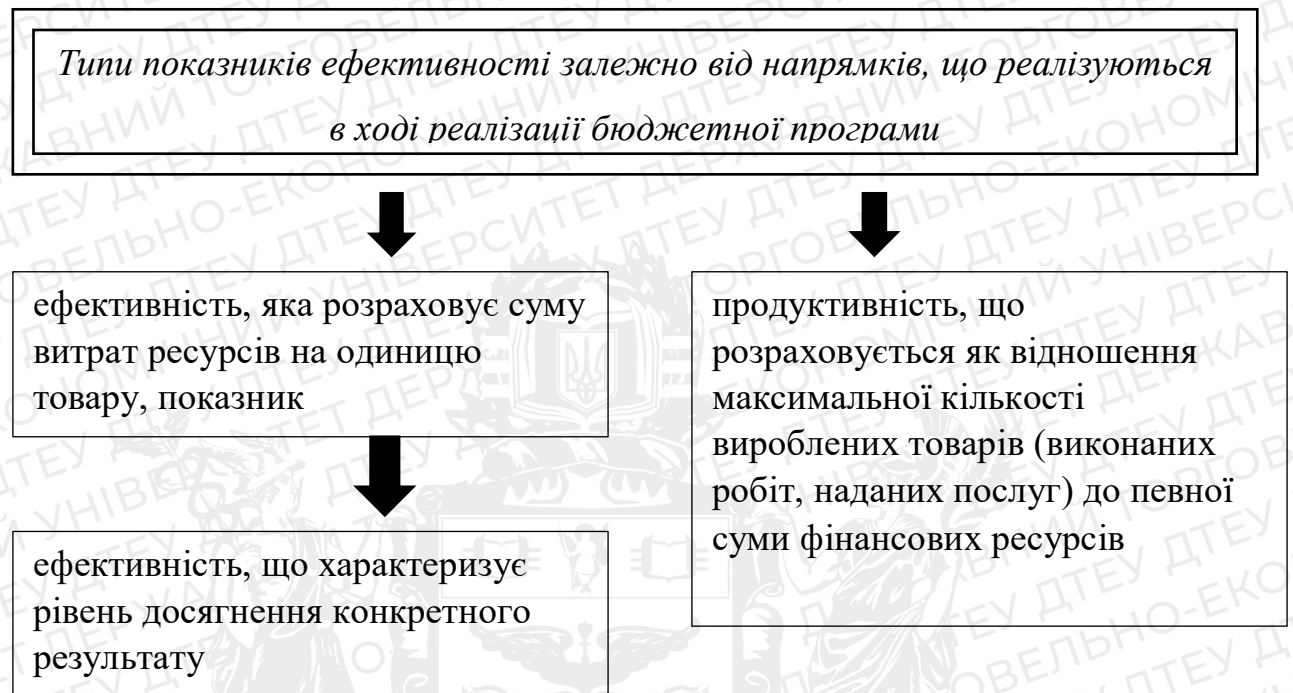

Рис. 1.2. Типи показників ефективності залежно від напрямів, що реалізуються в ході реалізації бюджетної програми

Джерело: сформовано автором на основі [26].

Показники якості укладають у собі сукупність якостей, що характеризують досягнуті результати якості створюваного продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення, що відображають послаблення негативних або посилення позитивних тенденцій вартості надання послуг (товарів, робіт) споживачам бюджетної програми. Особлива увага приділяється інформації, що використовується для розрахунку показників, необхідності вказівки їх джерел, максимальній висоті загальної кількості показників (трохи більше тридцяти) [17].

Постановою Контрольно-ревізійного управління від 2 квітня 2003 р. № 75 затверджено Методичні рекомендації щодо перевірки ефективності виконання бюджетної програми. Зокрема, у пункті 1.3.8 зазначено, що показники ефективності бюджетної програми – це кількісні та якісні показники, що

характеризують результати бюджетної програми та підтверджуються статистичною, фінансовою та іншою звітністю та дозволяють оцінити використання асигнувань на цілі бюджетної програми [2].

Окрім контрольно-ревізійного управління, Рахункова палата України оцінює ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. За результатами перевірок визначено та вжито заходів на місцевому рівні державного управління, а саме: Харківською міською адміністрацією затверджено заходи щодо усунення недоліків у використанні субсидій з державного бюджету України на підтримку соціально-економічного розвитку Харкова та у зв'язку з 350-річчям від дня його заснування; Хмельницька обласна державна адміністрація розробила заходи щодо зниження собівартості будівництва та залучення місцевих бюджетів для будівництва об'єктів у взаємодії з місцевими виконавчими органами та органами місцевого самоврядування. З метою усунення недоліків в аналізі використання централізованих державних капітальних вкладень за 2001-2003 роки Львівською райдержадміністрацією затверджено Порядок формування та фінансування програм капітального будівництва об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення за рахунок бюджетних коштів [10].

Щодо органів місцевого самоврядування повна реалізація програмно-цільового методу з урахуванням центральних органів виконавчої недоцільна як із теоретичної, і з практичної точки зрення. Законодавчо-нормативний підхід лише на рівні центрального уряду має використовуватися лише у частині повноважень, які делеговані державою органам місцевого самоврядування.

Встановлення національних стандартів чи показників діяльності органів місцевого самоврядування, заснованих на закордонному досвіді, можливе лише у вигляді посібників, порівняльних показників для державного, регіонального та місцевого фінансового контролю.

Таким чином, ефективність місцевого самоврядування визначається наявними у місцевого органу влади матеріальними та фінансовими ресурсами, які становлять фінансово-економічну основу місцевого самоврядування. У більшості країн місцеві органи влади використовують проектний підхід для оцінки

ефективності своєї діяльності, що дозволяє їм формувати бюджети розвитку та залучати ресурси приватного та третього сектора для фінансування важливих державних проектів [20, с. 32].

Розрахункові показники інвестиційної ефективності локальних проектів, що застосовуються на практиці органами місцевого самоврядування:

- період окупності;
- індекс рентабельності;
- поточна вартість доходу;
- внутрішня норма доходності [7].

Кількісні показники ефективності, у тому числі показники фінансової, бюджетної та економічної ефективності аналізуються для місцевих інвестиційних проектів, відібраних на основі якісних критеріїв. До показників рентабельності належить чиста наведена вартість інвестиційного проекту, що визначається як сукупний дисконтований ефект інвестиційного проекту за розрахунковий період. Чиста наведена вартість показує перевищення сукупних грошових надходжень від усіх інвесторів, зокрема приватних, над загальними витратами з урахуванням дисконтування. Внутрішня норма доходності інвестиційного проекту дає змогу оцінити рентабельність проекту за період його реалізації. До показників бюджетної ефективності належить ставлення дисконтованих податкових надходжень та (або) економії видатків республіканського бюджету за рахунок реалізації проектів до загального обсягу планованої державної підтримки. Показником рентабельності є вклад інвестиційного проекту в приріст валового внутрішнього продукту або валового регіонального продукту.

З погляду соціально-економічних показників діяльність органів місцевого самоврядування та їх проекти можна оцінити за чотирма показниками: важливість та актуальність проекту; економіка; соціальна ефективність; професійна компетенція.

До показників важливості та актуальності місцевих проектів відносяться: актуальність, важливість та обґрунтованість зазначеної у проекті проблеми місцевого розвитку, відповідність цілям та завданням проекту, можливість їх

реалізації; адекватність, взаємопов'язаність та послідовність діяльності органів місцевого самоврядування за проектом; Логіка побудови проекту [1].

Показниками економічної ефективності проектів місцевого самоврядування є: - відношення фактичних витрат до запланованих результатів; реальність бюджету та адекватність видатків за проектом; залучити зовнішні додаткові ресурси.

До розрахунку можуть бути прийняті показники соціальної ефективності реалізації проекту: реальний прогрес у вирішенні зазначеної проблеми; поліпшення становища цільової групи; оцінка результатів та можливості подальшого розвитку проекту; залучення населення до реалізації проекту [13, с. 93].

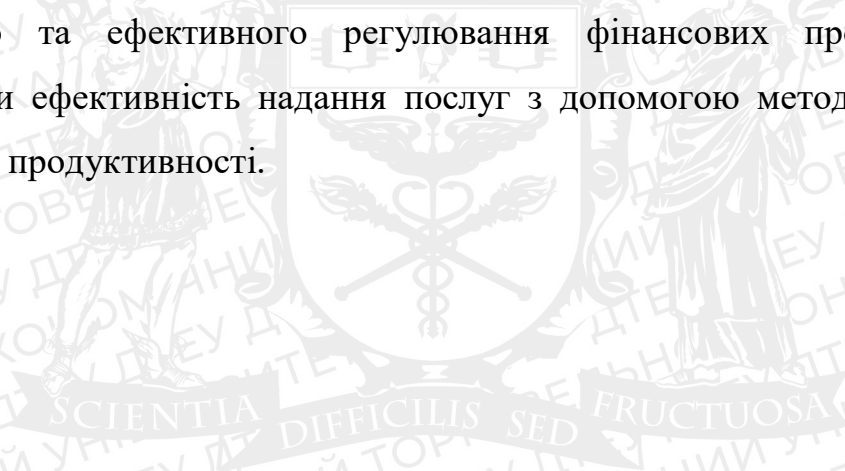
Показниками професійної компетентності є: досвід розв'язання проблеми, позначеної у проекті; відповідність досвіду та кваліфікації основних виконавців проекту запланованої діяльності; наявність досвіду управління цільовими фондами; наявність партнерських відносин з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, комерційними та некомерційними організаціями, засобами масової інформації. Показники професійного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування мають вирішальне значення для ефективності, особливо у зв'язку із бюджетно-адміністративною реформою. Це підтверджує досвід упровадження нових форм бюджетного управління у розвинених країнах Європи.

Докорінні зміни в управлінні бюджетом, запроваджені в країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, стосувалися управління бюджетом відповідно до бюджетних програм або «планування виконання бюджету». Першим кроком у реалізації цих нововведень стала істотна зміна характеру процесу управління бюджетом та забезпечення необхідних правових та інших умов. Другим і, мабуть, найважливішим кроком стало запровадження нових навичок господарювання, запровадження нової системи безпосереднього зв'язку між розподілом ресурсів домогосподарством та виконанням заявлених задач [8].

Цілеспрямована переорієнтація муніципального фінансового управління вимагає низки змін у традиційному бюджетному управлінні:

- забезпечити велику гнучкість у визначенні видатків бюджетних установ та їх доступу до бюджетних коштів та програм, на реалізацію яких ці кошти можуть бути спрямовані;
- забезпечення більшої впевненості в операційному середовищі, пов'язаному з видатками бюджетних установ, особливо щодо наявності ресурсів;
- посилення тиску на установи задля досягнення програмних цілей.

Таким чином, сучасна бюджетна система має вирішувати три основні завдання: по-перше, забезпечувати контроль за видатками відповідно до бюджетного законодавства; по-друге, стабілізація економіки за рахунок своєчасного та ефективного регулювання фінансових процесів; по-третє, підвищувати ефективність надання послуг з допомогою методів, стимулюючих підвищення продуктивності.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Визначення оцінки ефективності діяльності Розумницької сільської ради

Розвиток регіону як територіальної соціально-економічної системи передбачає використання наявних ресурсів у межах господарської, виробничої, соціальної, науково-технічної та іншої діяльності. Розвиток та взаємодія всіх видів економічної діяльності забезпечує формування фінансово-економічного потенціалу регіону та є джерелом наповнення державного та місцевих бюджетів. Ступінь завантаження потужностей, можливості та умови виявлення та подальшого залучення прихованих та невикористовуваних резервів впливають на темпи соціально-економічного розвитку регіонів, а також на їх диференціацію, розвідку та оцінку, що особливо актуально сьогодні в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації.

На думку вчених [5; 21; 25], підвищення фінансового потенціалу регіону безпосередньо залежить від показників діяльності регіональних суб'єктів господарювання та ефективності системи управління фінансовими ресурсами на всіх етапах виробничо-господарської діяльності. Тому аналіз фінансово-економічного потенціалу Розумницької сільської ради та ефективності його використання слід розпочинати з оцінки основних показників соціально-економічного розвитку цього органу місцевого самоврядування.

Одним із негативних показників є високий рівень дотації місцевого бюджету Розумницької сільської ради: у 2019 році цей показник становив 61,9%, тоді як у середньому в країні 53,4% [22].

Фінансово-економічний потенціал Ради формується на її території господарюючими суб'єктами та населенням. Вони створили фінансовий ресурс регіону, який безпосередньо залежить від діяльності регіональних суб'єктів господарювання та їх взаємодії. Центральну роль формуванні таких фінансових

відносин грає централізовано розроблена бюджетно-податкова система, що набуває форми місцевого бюджету. Тому аналіз ефективності формування та використання фінансово-економічного потенціалу має ґрунтуватися на оцінці бюджетного потенціалу як основного компонента. Дана складова фінансово-економічного потенціалу вивчається на основі проведеного органом місцевого самоврядування аналізу достатності місцевих фінансових ресурсів та оцінки їх ефективності у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону та формуванні фінансово-економічного потенціалу у перспективі [15, с. 102].

Основними показниками, що характеризують використання фінансово-економічного потенціалу регіону, є:

- ефективність використання фінансово-економічного потенціалу регіону в попередні періоди - показує ефективність використання ресурсів та можливостей на рівні регіону у минулому, здатність до самофінансування власних потреб та нарощування фінансово-економічного потенціалу, тобто. належне планування, розподіл та використання фінансових ресурсів;

- ac, ad - стандартизовані індикатор-стимулятор (ознака називається стимулятором при jj монотонному зростанні відповідної якості об'єкта, тобто, якщо вищому значенні ознаки відповідає вищий рівень якості об'єкта[14]) та індикатор-дестимулятор (ознака є де стимулятором при монотонному спаданні якості об'єкта, тобто якщо нижчому значенні ознаки відповідає кращий рівень якості об'єкта [14]);

- x_{ij} - фактичне значення i -того індикатора j -ої адміністративно-територіальної одиниці;

- x_{Pi}/c_i — порогове/усереднене значення індикатора;

- $i = 1..., n$ – індикатори, на основі яких проводиться дослідження;

- $j = 1..., m$ – адміністративно-територіальні одиниці, що досліджуються;

- I_{xyz} — інтегральний індекс;

- r – розмір інтервалу;

I_{max} – максимальне значення інтегрального індексу серед аналізованих регіонів;

I_{min} – мінімальне значення інтегрального індексу серед аналізованих регіонів ($I_{min}=1$, адже поріг рівний 1[12]);
 g – кількість відокремлених груп ($g = 3$).

- ефективність формування фінансово-економічного потенціалу регіону на сучасному етапі (адекватність бюджетного забезпечення) – показує рівень бюджетного забезпечення регіону та здатність забезпечити відповідність між потребами та наявними фінансовими можливостями;
- ступінь самодостатності регіону - показує стабільність фінансового забезпечення розвитку регіону та здатність до розвитку у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Основною причиною низьких місць оцінки адекватності бюджетного забезпечення Розумницької міської ради є низький середньодушовий дохід місцевих домогосподарств порівняно із загальноукраїнськими тенденціями.

Останню групу аналізованих показників становлять критерії, виходячи з яких здійснюється діагностика самодостатності регіону. Це важливий етап вивчення фінансово-економічного потенціалу, оскільки дозволяє проаналізувати рівень стійкості місцевих бюджетів регіонів та їхню стійкість до порочних стимулів.

Тому, якщо проаналізувати фінансово-економічний потенціал Розумницької сільської ради поряд із іншими органами місцевого самоврядування такого типу, то можна зробити такі висновки:

- По-перше, для цього органу характерні відносно нижчі показники економічного розвитку (середньомісячна заробітна плата, кількість підприємств та ін.), проте темпи зростання цих показників у регіоні вищі, ніж в деяких інших органів влади на місцях, що пов'язано із зазначенням позитивних тенденцій у розвитку;
- По-друге, для Розумницької сільської ради характерний більш високий рівень дотацій місцевим домогосподарствам порівняно із середньоукраїнським значенням, що обумовлено різницею між величиною власних доходів та витрат місцевих домогосподарств (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Порівняльна характеристика діяльності Розумницької сільської ради
та Попружнрянської сільської ради**

Показники	Розумницька сільська рада	Попружнрянська сільська рада
Середня заробітна плата	4300 грн	4500 грн
Кількість підприємств	1	2
Кількість зайнятих осіб	83	98
Рівень дотацій	43%	28%

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Крім цього, слід проаналізувати самі витрати Розумницької сільської ради за 2019 р. та доходи (Рис. 2.1 та 2.2).

Витрати Розумницької сільської ради на 2019 рік

Заробітна плата	504 089,00
Придбання канцтоварів	10 115,00
Передплата періодичних видань	3 400, 00
Заправка картриджа	2 400,00
Оплата послуг телефонного зв'язку	960,00
Ремонт комп'ютерної техніки	8 000,00
Оплата електроенергії	4 243,00
Дрова	10 357,00
ЗАГАЛОМ	658 765,00

Рис. 2.1. Витрати Розумницької сільської ради за 2019 рік

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Доходи Розумницької сільської ради на 2019 рік

14040000	1980,00	1220,00	3200,00
18010200	903,25	296,75	1200,00
18010400	5499,28	500,72	6000,00
18010500	10990,17	4009,83	15000,00
18010600	15958,50	25041,50	41000,00
18010700	52162,87	67837,13	130000,00
18050300	46513,32	18486,68	65000,00
18050400	55324,03	54675,97	110000,00
18050500	256547,10	140832,90	397380,00
21081100	255,00	245,00	500,00
22012500	272,00	428,00	700,00
22090100	10,54	9,46	20,00
ЗАГАЛОМ			770 000,00

Рис. 2.2. Доходи Розумницької сільської ради за 2019 рік

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Таким чином, бачимо тенденцію до підвищення ефективності діяльності Розумницької сільської ради, оскільки рівень доходів перевищує рівень витрат, що характеризується наявністю позитивного результату.

Насамкінець слід зазначити, що рівень ефективності використання фінансово-економічного потенціалу сільських рад в Україні загалом невисокий. Водночас зміни у розподілі та перерозподілі доходів бюджетів усіх рівнів

дозволяють покращити податковий потенціал, а, отже, і потенціал регіонів України.

2.2. Напрями удосконалення ефективності Розумницької сільської ради

Основною метою реформи місцевого самоврядування в Україні є активізація висхідного економічного зростання в країні за рахунок ефективного використання власних соціально-економічних ресурсів. Це, у свою чергу, вимагає створення життєздатних територіальних громад, здатних нести відповідальність за економічний розвиток територій та створення повноцінного довкілля мешканців. Насамперед йдеться про зміну способу мислення як представників органів місцевого самоврядування на низовому рівні, так і кожного окремого мешканця муніципальної освіти - відмови від патерналістських очікувань та усвідомлення власної відповідальності перед суспільством [3].

Розумницька сільська рада після реформування законодавства «Про місцеве самоврядування» увійшла до Ставищенської територіальної громади, тому проаналізуємо процес удосконалення ефективності як в загальному (на рівні територіальної громади) так і в профільному (на рівні села).

Процеси реформування адміністративно-територіального устрою, особливо під час створення ТГ з урахуванням муніципального укрупнення, супроводжуються низкою складних проблем, які, з одного боку, гальмують ці процеси, розширюють їх час - з іншого боку, знизити соціально-економічні показники [5].

На сьогоднішній день існує безліч невирішених питань, що впливають на створення та розвиток ТГ в Україні, основними з яких є:

- створення угруповань, які відповідають критеріям дієздатності (за чисельністю населення, фінансово-економічного потенціалу та інших.), хоча деякі їх нині мають високої податкової дієздатності;
- виключення злиття міст обласного значення та дотаційних сільських поселень;

- невелика підтримка процесу створення ТГ з боку районних адміністрацій та місцевих еліт, які не зацікавлені у зміні керівництва сілрад та принципів їх функціонування.

Фактично законодавчі зміни, спрямовані на перерозподіл ресурсів місцевих бюджетів з обласних та районних бюджетів на користь адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, призвели до збільшення доходів міських бюджетів та їхньої здатності забезпечувати економічний розвиток [18, с. 102].

Проблемою розвитку місцевого самоврядування протягом усього періоду незалежності України було домінування нагальних інтересів та відсутність стратегічного бачення розвитку громади. У зв'язку з цим слід зазначити, що на процес добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування часто впливають «імпульси» – прагнення отримати додаткові повноваження та фінансові ресурси на місцевому рівні, а також сконцентрувати матеріальні та природні ресурси найбагатших спільнот. Питання довгострокових перспектив економічного розвитку таких адміністративно-територіальних структур на місцевому рівні відходить другого план.

Існує також проблема низької якості муніципальної інфраструктури та нерозвиненості технічної інфраструктури у сільських поселеннях. Це призводить до концентрації бізнес-структур у великих містах та промислових центрах, де діловий клімат є відносно сприятливим [27, с. 155].

Зважаючи на аналіз діяльності Розумницької сільської ради та положень, які викладені вище, пропонуємо наступні напрями щодо удосконалення діяльності цієї ради, що викладені у таблиці 2.2.

Щодо Розумницької сільської ради, то у неї існує безліч інструментів, які можна використовувати для створення бізнес-середовища. Основна проблема полягає в їхньому ефективному «поєднанні» для створення довгострокової послідовної політики підтримки підприємництва. Стабільність умов, що надаються органами місцевого самоврядування, та ефективність використовуваних інструментів також визначаються як ключовий елемент формування бізнес-середовища, що привертає увагу західних економістів. Вони

стверджують, що місцеві органи влади рідко використовують існуючі інструменти для підтримки розвитку бізнес-середовища у довгостроковій перспективі, в основному через об'єктивні бюджетні обмеження. Водночас, відсутність цілісної політики на рівні спільнот може стати обмежуючим фактором ефективності використання інструментів підтримки підприємництва [9].

Таблиця 2.2

Напрями удосконалення діяльності Розумницької сільської ради

<i>Напрямок удосконалення діяльності Розумницької сільської ради</i>	<i>Кількість заходів, які необхідно здійснити задля досягнення мети</i>
Створення бізнес-середовища	11
Удосконалення механізму управління бюджетним процесом	9
Адаптація соціально незахищених верств населення, шляхом залучення д підприємницької діяльності	4
Поліпшення демографічної ситуації	15
Створення програми зайнятості	8
Покращення освітнього процесу в економічному та соціальному аспектах	10

Джерело: розроблено автором на основі [22]

Тому найважливішими інструментами створення ділового середовища у суспільстві є встановлення (в рамках закону) місцевих податків та зборів та повноважень співтовариства у сфері землеустрою.

У Податковому кодексі зазначено, що органи місцевого самоврядування також мають визначати інші аспекти стягнення місцевих податків і зборів. Тому органи місцевого самоврядування приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів, які мають визначати об'єкт оподаткування, платника податків, податкову ставку та податковий період, та можуть надавати податкові пільги в межах, встановлених Податковим кодексом [6].

Важливим аспектом визначення місцевих податків та зборів для Розумницької сільської ради є надання пільг, оскільки на території села проживають соціально уразливі категорії населення: 5 самотніх людей пенсійного віку, 27

людей з інвалідністю, 21 учасник Великої Вітчизняної війни та 1 учасник визвольних дій. При цьому ознакою податкових пільг є їх поєднання з іншими елементами податку, що є причиною їхньої різноманітності та проявів [22]. Виходячи з цього, можна виділити основні види податкових пільг:

- звільнення від сплати податків цих категорій платників податків;
- виключення об'єкта оподаткування з окремих його елементів;
- зменшення податкової бази (визначення неоподатковуваної мінімум/максимум податкової бази, виключення встановлених законом сум із податкової бази);
- знижені податкові ставки;
- застосування спеціального методу податкового обліку;
- зменшення суми відповідного податку, що підлягає сплаті, за рахунок виключення певної його частини (наприклад, використання податкових кредитів для забезпечення стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності);
- збільшення податкового періоду.

Наприклад, якщо на території села стягується податок на майно, то законодавство звільняє від оподаткування будинку або його частки до 60 кв.м, житлові будинки – 120 кв.м. З урахуванням вищевикладеного органи місцевого самоврядування визначають вигоди від сплати податку відповідної території. На основі визначаються пільги для фізичних осіб. Тому органи місцевого самоврядування мають широкі повноваження щодо запровадження податку майно.

Важливим інструментом формування бізнес-середовища Розумницької сільської ради є управління земельними ресурсами. Сьогодні, незважаючи на оголошення про передачу земель за межами населених пунктів у розпорядження місцевих органів влади, громадам виділяються лише землі у межах населених пунктів. Землі сільськогосподарського призначення, що мають статус «землі поза населеними пунктами», є державною власністю та розпорядженням [21, с. 42].

Задля збільшення ресурсної бази бюджетів спільнот:

- здійснення заходів щодо забезпечення своєчасної та належної сплати податків, зборів та обов'язкових платежів фізичним та юридичним особам до бюджету Співтовариства;
- робота з платниками податків щодо виявлення та усунення способів мінімізації податкових зобов'язань шляхом виявлення схем ухилення від сплати платежів до бюджету;
- проведення системної роботи з удосконалення податкового адміністрування, розширення податкової бази, виявлення та усунення негативних факторів, що негативно впливають на рівень податкових надходжень, зборів та обов'язкових платежів до бюджету Співтовариства;
- участь у оподаткуванні громадян, які здійснюють підприємницьку діяльність без державної реєстрації або не декларують оподатковуваний дохід;
- розширення податкової бази на нерухоме майно, крім землі.

Основні завдання та заходи, які потрібно здійснити задля розвитку підприємництва:

Удосконалення правового регулювання економічної діяльності, недопущення незаконного втручання державних органів у діяльність суб'єктів господарювання:

- проведення круглих столів та семінарів за участю підприємців та їх громадських об'єднань з проблемних питань реалізації державної регуляторної політики, вироблення пропозицій щодо їх вирішення;
- експертиза нормативно-правових актів щодо їх відповідності принципам державної регуляторної політики;
- регулярні телефони довіри з питань підприємництва.

Досягнення сталого демографічного розвитку досягається за рахунок створення необхідних умов для збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я населення, формування та пропаганди здорового способу життя, вирішення проблем охорони праці, підтримки молоді, стабілізації сімейних відносин, допомоги у вихованні дітей та розумної організації дозвілля та

відпочинок, захист інвалідів та літніх людей, забезпечення розвитку освіти та культури.

Для покращення демографічної ситуації основними завданнями є:

- підвищення народжуваності, підтримка сімей з дітьми;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо права на окремі види державної підтримки сімей з дітьми;
- створення жінкам сприятливих умов для поєднання роботи та материнства;
- розвиток культури та дитячо-юнацького спорту;
- соціальний розвиток села, створення сприятливих умов для проживання у сільській місцевості;
- забезпечення виконання завдань у сфері освіти, охорони здоров'я, культури;
- організація якісної, ефективної та доступної медичної допомоги мешканцям селищних рад шляхом створення сучасної системи охорони здоров'я на базі поліклінік, оновлення матеріально-технічної бази ФОПів та розширення спектру їхніх послуг;
- поліпшення матеріально-технічної бази для розвитку фізичної культури та спорту в муніципальній раді.

Пропонуємо також передбачити в рамках регіональної програми зайнятості низку заходів, спрямованих на інтенсифікацію економічної діяльності, розширення обсягів робіт, «відтінення» зайнятості, зниження дисбалансу між попитом та пропозицією робочої сили та створення умов для самозайнятості та соціальна підтримка зареєстрованих безробітних державних службовців.

В цілому можна запропонувати такі шляхи ефективності діяльності Розумницької сільської ради (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Напрями удосконалення ефективності Розумницької сільської ради

Напрями удосконалення	Заходи удосконалення	Очікувані результати
Створення бізнес-середовища	- вплив на проектування планувальної та функціональної структури населених пунктів з метою надання площ для комерційних структур; - вносити пропозиції щодо зміни меж населених пунктів, що дозволить залучити додаткові земельні ресурси; - реалізувати своє право розпорядження землею залучення інвестиційних коштів; - підвищення привабливості бізнесу на території села шляхом надання податкових пільг.	- збільшення кількості робочих місць; - збільшення надходжень у бюджет сільської ради; - покращення демографічних показників; - використання потенціалу в повній мірі, що забезпечить підтримування ресурсів в належному стані.
Удосконалення механізму управління бюджетним процесом	- проведення системного аналізу виконання доходної частини бюджету; - забезпечення узгодженості та передбачуваності бюджетної політики та підвищення функціональної ефективності бюджетного управління за рахунок удосконалення середньострокового бюджетування та впровадження бюджетних прогнозів; - підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів головними розпорядниками бюджету шляхом контролю та оцінки виконання бюджетних програм; - розробка, впровадження та контроль за виконанням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням при здійсненні процедур закупівель товарів, робіт та послуг за бюджетні кошти.	- усунення недоліків механізму управління бюджетним процесом; - підвищена функціональна ефективність бюджетного управління; - контроль та оцінка виконання бюджетних програм; - унеможливлення вчинення корупційних правопорушень; - раціональне використання бюджету сільської ради.
Адаптація соціально незахищених верств населення, шляхом залучення до підприємницької діяльності	- надання консультаційної, методичної та правової підтримки в організації та веденні бізнесу для людей з обмеженими можливостями.	- зменшення безробіття; - збільшення працездатного населення; - покращення демографічної ситуації.
Поліпшення демографічної ситуації	- зміцнення правових, моральних та матеріальних засад сімейного життя; - забезпечення соціальних заходів, спрямованих на піднесення сімей із важких життєвих умов; - поширення соціальної реклами для пропаганди позитивного способу сім'ї та їх соціальної підтримки, пропаганди сімейного життя, формування національних сімейних цінностей здорового способу життя та репродуктивного здоров'я;	- підвищення народжуваності; - зниження показників смертності; - стабілізація демографічної ситуації.

	- надання соціальної підтримки різним категоріям сімей, прийомних сімей; - сприяння дотриманню державних гарантій щодо дітей, переданих у прийомні сім'ї та громадян, які перебувають під опікою або піклуванням; - профілактика соціальних сиріт; - раннє виявлення сімей, нездатних чи бажаючих брати вихованців батьківські обов'язки, і забезпечення захисту прав дітей, підростаючих у сім'ях; - впровадження ефективних методів роботи з попередження безпритульності та дитячої бездоглядності; - забезпечення раннього виявлення сімей, у яких має місце насильство або існує конкретна загроза насильству, та організація соціальної підтримки таких сімей; - дотримання основних державних соціальних гарантій (мінімальний розмір заробітної плати, пенсії, інших видів соціальних виплат та допомоги); - супровід за своєчасного оформлення житлової допомоги. - створення умов для соціального захисту, можливість участі в економічному, політичному та соціальному житті суспільства.	
Створення програми зайнятості	- участь безробітних громадян у громадських роботах; - посилення контролю за дотриманням законодавства про працю, зайнятість та обов'язкове державне соціальне забезпечення на випадок безробіття, забезпеченням реалізації прав та гарантій працівників, недопущення використання тимчасових працівників без належної реєстрації трудових відносин у роботодавця; - підвищення мобільності робочої сили шляхом поширення інформації про стан регіональних ринків праці; - зниження соціальної напруженості шляхом виявлення домогосподарств, в яких не працює жодна людина працездатного віку, та сприяння працевлаштуванню таких осіб.	- подолання проблеми безробіття; - зупинення розвитку демографічної кризи; - залучення населення до активного життя; - збільшення бюджету Ради за допомогою податкових відрахувань.

Покращення освітнього процесу в економічному та соціальному аспектах	- подальше оновлення комп'ютерної техніки у загальноосвітніх установах, оснащення їх аудиторіями, мультимедійним обладнанням; - удосконалення системи кадрової роботи у загальноосвітніх закладах, підтримка творчих педагогів та молодих спеціалістів; - забезпечення регулярного підвезення студентів та викладачів, які проживають у сусідніх населених пунктах до освітніх закладів; - забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов перебування учнів у закладах загальної середньої освіти (забезпечення сучасними меблями, навчальним інвентарем) тощо.	- підвищення якості освітнього процесу; - можливість стабільного розвитку нового покоління за допомогою технічного забезпечення; - збільшення робочих місць.
--	--	--

Джерело: сформовано автором.

В основному, такі заходи призведуть до покращення ефективності діяльності Розумницької сільської ради, оскільки вони вирішують основні проблеми такої діяльності.

На закінчення можна констатувати, що розвиток підприємницького потенціалу Розумницької сільської ради залежить насамперед від економічної політики самих органів місцевого самоврядування. Залучення та підтримка бізнесу у співтоваристві може стати кроком до створення позитивного інвестиційного потенціалу співтовариства та забезпечення його фінансової життєздатності. Основними інструментами місцевої влади у цьому випадку є місцеві податки та збори та повноваження у галузі землеустрою. У напрямку використання цього. Крім економічних питань Розумницька сільська рада повинна звернути увагу на соціально-демографічні проблеми, які виникають у селі в останні десятиліття.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Проаналізовано особливості діяльності Розумницької сільської ради та встановлено, що сума доходів бюджету Розумницької сільської ради є не значною, враховуючи населення села, оскільки за підрахунками можемо вказати, що інвестування кожного громадянина, якщо брати суму доходів та загальну кількість громадян, складає 1925-2000 гривень на рік, проте система оподаткування та надходжень все ж таки працює та знаходиться під повним контролем, що вважається позитивним аспектом при здійсненні оцінки ефективності.

Крім того визначено, що місцевий бюджет традиційно фінансують на ремонт школи, приміщення сільської ради, заробітні плати тощо. У той же час коштів на витрати, які могли б у майбутньому принести додаткові доходи до місцевого бюджету, небагато, що знижує привабливість інвестиційної діяльності.

В результаті значення відношення капітальних вкладень до власних доходів населення, загалом незначні та становлять близько 2%, що свідчить про незначний стимулюючий вплив зростання фінансового потенціалу села Розумниця.

Основною проблемою, яка спостерігається, є саме соціально-демографічна політика органу місцевого самоврядування, оскільки кількість населення значно зменшується.

2. Виявлено особливості оцінювання ефективності органів місцевого самоврядування та визначено, що використання показників ефективності наочно показує ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення результатів та витрат, тривалість бюджетної програми, її необхідність та відповідність поставленої мети, а також дозволяє порівнювати результати бюджетних програм у динаміці за роками та між основними розпорядниками бюджету. найбільш ефективних бюджетних програм, сприяє якісному та кількісному аналізу стану виконання бюджетної програми з погляду фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективності реалізації. Встановлено, що

ефективність місцевого самоврядування визначається наявними у місцевого органу влади матеріальними та фінансовими ресурсами, які становлять фінансово-економічну основу місцевого самоврядування. У більшості країн місцеві органи влади використовують проектний підхід для оцінки ефективності своєї діяльності, що дозволяє їм формувати бюджети розвитку та залучати ресурси приватного та третього сектора для фінансування важливих державних проектів.

3. Оцінено ефективність та проблеми діяльності Розумницької сільської ради та констатовано, що по-перше, для цього органу характерні відносно нижчі показники економічного розвитку (середньомісячна заробітна плата, кількість підприємств та ін.), проте темпи зростання цих показників у регіоні вищі, ніж в деяких інших органів влади на місцях, що пов'язано із зазначенням позитивних тенденцій у розвитку; по-друге, для Розумницької сільської ради характерний більш високий рівень дотацій місцевим домогосподарствам порівняно із середньоукраїнським значенням, що обумовлено різницею між величиною власних доходів та витрат місцевих домогосподарств. Крім того, є значні проблеми соціального, демографічного та трудового аспекту.

4. Запропоновано напрями удосконалення діяльності Розумницької сільської ради задля підвищення ефективності такої діяльності, серед яких створення бізнес-середовища, що допоможе розвинути підприємницьку діяльність на території ради; удосконалення механізму управління бюджетним процесом; адаптація соціально незахищених верств населення, шляхом залучення до підприємницької діяльності; поліпшення демографічної ситуації; створення програми зайнятості, покращення освітнього процесу в економічному та соціальному аспектах.

Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації роботи мають практичне спрямування та можуть бути враховані, як у процесі реформування місцевого самоврядування, а також при підготовці науково-педагогічних та професійних кадрів.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне право України / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко [та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. К.: Юрінком Інтер, 2016. 544 с.
2. Бакуменко В. та ін. Особливості публічного управління та адміністрування: навч. посіб. Київ: Ліра-Київ, 2017. 256 с.
3. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Херсон: ОЛДІ - ПЛЮС, 2018. 446 с.
4. Гуненкова О. В. Муніципальні адміністративні послуги як особливий вид діяльності органів місцевого самоврядування. *Демократичне врядування: електрон. наук. фахове вид.* 2016. Вип. 16/17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2016_16-17_17
5. Зайчикова В.В., Романків І.Я. Показники оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. *Наукові праці НДФІ.* № 4 (33). 2015. С. 55-61.
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97 // ВВР України. 1997. №24. Ст. 2
7. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09 квітня 1999 року [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Ковтун І. Б., Мельник Н. М. Взаємодія органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади на регіональному рівні в Україні: теоретико-прикладні проблеми та перспективи. *Університетські наукові записки.* 2012. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_3_72.
9. Козирєва О. В., Зоїдзе Д. Р. Техніка адміністративної діяльності : навчальний посібник, Х. : Видавництво Іванченка. 2021. 197 с.
10. Козирєва О. В., Світлична К.С., Шуть О.Ю., Коляда Т.А.. Основи прийняття управлінських рішень : навчальний посібник. Х.: Видавництво Іванченка І.С. 2021. 186 с.
11. Конституційне право України: підруч. 8-е вид. перероб. та допов. Ужгород: Гельветика, 2018. 410 с.

12. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів / [Ю. Г. Барабаш та ін.]. 4-те вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2017. 369 с.
13. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.]; за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
14. Конституційні засади сучасного державотворення: навч. посіб. у питаннях і відповідях / Т. Є. Кагановська та ін.; за ред. Т. Є. Кагановської. Харків: Право, 2017. 303 с.
15. Кравчук В.М. Контроль над публічною владою: уточнення понятійно-категорійного апарату. 2016. № 1. С. 85–90.
16. Легеза Є. О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова : монографія. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.
17. Марченко В. В. Електронне урядування в органах виконавчої влади: підруч. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2018. 291 с.
18. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. 744 с.
19. Мушенко В. В. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 227 с.
20. Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України: практич. посіб. Київ: Ліра-К, 2018. 640 с.
21. Носань Н. Кусяка М. Оцінка ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/372/359>
22. Оцінка ефективності місцевого самоврядування: як і навіщо. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12893>
23. Підходи до оцінки ефективності функціонування органів місцевого самоврядування. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3581/>

24. Практикум з Конституційного права: навчальний посібник / кол. авт.; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 604 с.
25. Розумницька сільська рада. URL: <https://www.ua-region.com.ua/04360847>
26. Свічинський В. Оцінювання ефективності діяльності місцевих органів виконавчої влади. *Теорія та історія державного управління*. № 84. 2021. С. 42-45.
27. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
28. Татарова Т. Поняття та зміст контролю в державному управлінні фінансами. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 188–194.
29. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
30. Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. С. 480
31. Чижмарь К. І., Лавринович О. В. Конституція України: наук.-практ. коментар. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 290 с.
32. Ющик О. І., Бошицький Ю. Л., Риндюк В. І. Конституційні основи розвитку законодавства України: навч. посіб. Київ: Юридична думка, 2015. 155 с.
33. Як і навіщо міряти ефективність місцевого самоврядування. URL: <https://www.prostir.ua/?news=yak-i-navischo-miryaty-efektyvnist-mistsevoho-samovryaduvannya>

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л

Заява

Я, Покотило Мирослав Сергійович, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах.
Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

« » _____ 2022 року _____ (підпис)

Згода

Я, Покотило Мирослав Сергійович, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: «ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« » _____ 2022 року (_____)

Підпис

Прізвище, ініціали

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
Покотила Мирослава Сергійовича на тему:
«Оцінка ефективності місцевого самоврядування»
виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
У Державному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки органи місцевого самоврядування є надзвичайно важливим елементом структури публічної влади. Багато приватних проблем місцевого самоврядування впливають із такої загальної та актуальної проблеми, як ефективність державного та місцевого управління, на сьогодні ми маємо роботу присвячену питанням оцінки ефективності роботи Розумницької сільської ради.

У процесі оцінки автором використовувалися теоретико-методичні та системний аналіз і прикладні ефективності здійснення діяльності Розумницькою сільською радою, які дали змогу отримати оцінку ефективності місцевого самоврядування.

Метою дослідження є оцінювання ефективності діяльності місцевого самоврядування та розробка практичних рекомендацій з удосконалення процесів її діяльності.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, переліку посилань на використані інформаційні джерела та додатків.

Перший розділ висвітлює питання особливості та проблеми діяльності Розумницької сільської ради.

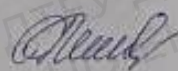
У другому розділі розглядаємо питання по удосконаленню оцінки ефективності місцевого самоврядування.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані сільською радою, щоб поліпшити внутрішні та зовнішні проблеми.

Випускна кваліфікаційна робота допускається до захисту на екзаменаційній комісії.

Рецензент:

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Державного торговельно-
економічного університету

Ірина МИКОЛАЙЧУК

